

Тетяна Доля

викладач кафедри теорії і методики фізичного виховання

Уманського державного педагогічного університету

імені Павла Тичини

**Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до створення
здоров'язбережувального середовища як невід'ємна складова його
фахового становлення**

Сьогодні відбувається зміна соціального замовлення щодо професійної підготовки вчителів, що зумовлена необхідністю привести зміст підготовки педагогів у відповідність до соціальної функції та мети освіти. В останні десятиріччя перед вищою педагогічною школою України стоїть завдання переходу до формування професіоналів, які б могли у своїй майбутній професійній діяльності поєднувати глибокі фундаментальні теоретичні знання і практичну підготовку з постійно зростаючими вимогами інформаційного суспільства. Основні положення щодо національної освіти і ролі педагогічних кадрів знайшли відображення у законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ століття), Національній доктрині розвитку освіти в Україні, Державній програмі «Вчитель», Концепції педагогічної освіти.

Проблему професійно-педагогічної підготовки та формування особистості сучасного вчителя досліджували О. Абдуліна, О. Гонєєв, О. Дубасенюк, К. Дурай-Новакова, В. Журавльов, Е. Карпова, Н. Кузьміна, А. Линенко, А. Маркова, А. Орлов, О. Павлик, В. Сластьонін, Л. Спірін, І. Харламов, Р. Хмелюк, О. Цокур та ін. Основними напрямками підготовки майбутнього вчителя є комплекс методологічних, педагогічних, методичних проблем, які ставляться і розв'язуються через залучення студентів вищої школи до практичної педагогічної діяльності, спрямованої на підвищення рівня їхнього професіоналізму.

Проте зауважимо, що вчені дещо по-різному підходять до трактування поняття «професійна підготовка». Так, деякі з них (О. Абдуліна, Н. Кузьміна,

Н. Тализіна та ін.) зазначають, що професійна підготовка майбутніх учителів – процес формування й набуття настанов, знань та вмінь, необхідних спеціалісту для належного виконання спеціальних завдань навчально-виховного процесу. Інші науковці (Л. Ахмедзянова, І. Богданова, І. Зязюн, Е. Карпова, Н. Кічук, Н. Кузьміна, З. Курлянд, Р. Хмелюк, О. Цокур та ін.) наголошують на тому, що професійна підготовка майбутніх учителів – це цілісний процес засвоєння й закріплення загальнопедагогічних та соціальних знань, умінь і навичок.[1].

О. Савченко ядром професійної підготовки вважає її зміст, фундаментальність якого має забезпечити випереджувальну підготовку спеціаліста. Вчена доходить висновку, що у формуванні особистості майбутнього вчителя початкової школи необхідно згармонізувати загальнокультурні, психолого-педагогічні й методичні знання, вміння, способи діяльності, посилити їхню професійну спрямованість, забезпечити фундаментальність базової підготовки через запровадження державних стандартів, зміну об'єктів моніторингу, створення умов для персоніфікованої педагогічної освіти [4, с.4].

С. Литвиненко, досліджуючи теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів початкових класів, зауважує, що підготовка у вищому навчальному закладі не тільки обумовлює професійне становлення студентів, але й виконує орієнтувальні, розвивальні, теоретичні, методологічні й діяльнісні функції [3, с.28].

Н. Колмакова доходить висновку, що професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів початкових класів є сукупністю взаємопов'язаних елементів, які виконують певну роль і відображаються у відповідних блоках, визначених у Державному стандарті вищої педагогічної освіти. Зазначені елементи на підставі інтеграції становлять цілісну систему, метою якої є забезпечення якісної підготовки педагога як спеціаліста [2, с.14].

Сьогодні, зважаючи на погіршення здоров'я дітей, їхню швидку втомлюваність, відсутність фахівців в освітніх структурах з моніторингу здоров'я, які могли б без участі лікувальних установ своєчасно попереджати

небезпеку розвитку хронічних захворювань вже в молодшому шкільному віці, увагу вчених привертають питання збереження здоров'я, поліпшення стану фізичної підготовленості учнів, тому предметом їхніх наукових досліджень є проблема підготовки майбутніх вчителів початкової школи до здійснення фізичного виховання й формування здорового способу життя особистості дитини (І. Бех, Л. Білик, А. Богуш, І Зязюн, П. Плахтій, І. Піскунова, О. Савченко, Л. Сущенко та ін.). Проте, на жаль, сьогодні недостатньо розглядається проблема підготовки майбутнього вчителя початкової школи до створення здоров'язбережувального середовища.

Аналіз наукової літератури дає змогу стверджувати, що здоров'язбережувальне середовище – це середовище, яке спеціально створюється в системі освіти та включає в себе сукупність певних умов, здоров'язбережувальних технологій, які використовуються навчальним закладом та спрямовані на збереження і зміцнення здоров'я дітей, на покращення їх настрою та самопочуття, функціонування стану організму, підвищення адаптаційних можливостей учнів та формування мотивації на здоровий спосіб життя.

Підготовка майбутнього вчителя початкової школи щодо створення здоров'язбережувального середовища спрямована на формування компетентності культури здоров'язбереження і будується на основі дотримання ряду специфічних вимог. До них відносяться:

- інтегративний характер побудови різних форм діяльності з дітьми; формування і розвиток у дітей стійкої мотивації (потреби) у систематичних заняттях фізичними вправами;
- формування мотивації через систему улюблених дітьми фізичних вправ;
- вилучення стресових ситуацій під час занять фізичними вправами;
- дотримання гнучкого графіка проведення фізкультурно-оздоровчих заходів з урахуванням психофізичного стану дитини на кожен день;
- особистісно-орієнтований підхід у спільній діяльності з дітьми;

- застосування широкого комплексу вправ на розвиток усіх сторін моторики дитини з урахуванням морфофункціональних і психофізичних особливостей розвитку організму в онтогенезі;
- включення в практику фізичного виховання вправи, які сприяють зміцненню всіх груп м'язів;
- забезпечення щоденного медико-педагогічного контролю;
- формування уявлень про основи безпеки життєдіяльності дитини на заняттях;
- формування уявлень про основи культури здоров'язбереження;
- формування елементів контролю за станом свого здоров'я та оточуючих;
- діагностика рівня фізичного розвитку;
- облік рівня сформованості рухових умінь і навичок;
- залучення батьків до організації фізкультурно-оздоровчих заходів;
- формування компетенції культури здоров'язбереження в освітній установі;
- реалізація здоров'язбережувального середовища та рухової активності дитини вдома.

Таким чином, процес підготовки майбутніх педагогів до формування культури здоров'язбереження у дітей молодшого шкільного віку в умовах інтеграції змісту освіти в педагогічному вузі, дозволяє забезпечити оптимальні умови їх адаптації до професійної діяльності в освітніх установах та здійснювати психолого-педагогічний супровід освітнього процесу з позицій культури здоров'язбереження.

На основі аналізу досліджень щодо професійної підготовки, ми можемо узагальнити, що підготовка майбутнього вчителя початкової школи до створення здоров'язбережувального середовища – це цілеспрямований процес, що представляє собою вміння вчителя початкової школи забезпечити школяреві можливість збереження і зміцнення здоров'я, формування культури здоров'я в період навчання в школі I ступеня, використовуючи

здоров'язбережувальні методики (фізкультурно-оздоровчі, медико-валеологічні, екологічні, оздоровчо-розвивальні та інші).

Отже, перетворення, що відбуваються в системі освіти України викликають нові підходи до підготовки майбутнього вчителя початкової школи. Учитель є ключовою фігурою освіти, а рівень його професійної підготовки до створення здоров'язбережувального середовища є пріоритетною складовою успішності школи, результативності застосування нових засобів навчання, які сприяють покращенню здоров'я учнів та відповідають вимогам часу.

Список використаних джерел:

1. Веред Л.Г. Підготовка вчителя початкової школи до професійної діяльності. - [Електронний ресурс] : Збірник наук. праць / Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка, Інститут психології і соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка. – Випуск 5. – К., 2011. – Режим доступу до збірника : http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук._праць._-_Випуск_5.
2. Колмакова Н.А. Формирование готовности студентов педвуза к развитию логического мышления младших школьников (на примере математических дисциплин): автореф. дисс... на соискание научной степени канд. пед. наук: специальность: 13.00.01: общая педагогика, история педагогика и образования –Шадринск, 2000. – 20 с.
3. Литвиненко С.А. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» /С.А.Литвиненко. – К., 2005. – 40 с.
4. Савченко О. Удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів // Початкова школа. –2001. – № 7. – С. 1 – 4.